

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 36/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen jatkosta European Social Surveyhyn osallistumisessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan/sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 36/2026 vp:

Miten hallitus varmistaa Suomen osallistumisen ESS ERIC:n toimintaan myös jatkossa tärkeän yhteiskuntatieteellisen tutkimusaineiston jatkuvuuden varmistamiseksi ja varmistaa ESS:n rahoituksen jatkuvuuden Suomessa myös vuoden 2026 jälkeen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi on osallistunut kaikkiin eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen kyselytutkimuksiin vuosina 2002–2026. Kyselytutkimusten teemoina ovat olleet muun muassa poliittinen osallistuminen, uskonto, hyvinvointi, työelämä, oikeusjärjestelmä, koulutus, talous, ikääntyminen, maahanmuutto sekä ilmastonmuutos ja energia. Vuosina 2002–2014 kyselytutkimusten kustannuksista vastasi Suomen Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta käytettävissä olevien määrärahojensa puitteissa, ja vuosina 2015–2026 rahoituksesta on vastannut Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea, joka on myöntänyt rahoituksen kansainvälisesti vertaisarvioidun ja kilpailun kautta haettavan rahoitusmallin perusteella. Lisäksi Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea on maksanut vuodesta 2018 lähtien Suomen vuosittaisen jäsenmaksun eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen tutkimusinfrastruktuurissa (ESS ERIC).

Suomen Akatemian nimittämä tutkimusinfrastruktuurikomitea on vuosina 2014–2025 vastannut kansallisen ja kansainvälisen tutkimusinfrastruktuuritoiminnan kehittämisestä sekä parhaiden tutkimusinfrastruktuurien rahoittamisesta kansainvälisen vertaisarvioinnin perusteella. Komiteassa oli laaja edustus tutkimusta tekevästä organisaatioista sekä ministeriöistä. Komitean kansallisten tutkimusinfrastruktuurien tiekartta toimi välineenä tutkimusyhteisöille, rahoittajille ja päätöksentekijöille investointien suuntaamisessa ja TKI-toiminnan tukemisessa. Eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen tutkimusinfrastruktuuri ei tullut valituksi kansallisen tiekartan mukaiseen rahoitukseen vuosille 2025–2029, koska hakemus ei täyttänyt rahoituksen kriteerejä.

Eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen tutkimusinfrastruktuurin (ESS ERIC) perussäännön mukaan Suomen tulee maksaa noin 50 000 euron vuosittainen jäsenmaksu sekä vastata kahden vuoden välein toteutettavien kyselyiden kansallisista kustannuksista, jotka ovat

nykyisten arvioiden mukaan noin 650 000 euroa vuodessa. Suomen jäsenyyden perustana olevassa U-kirjelmässä (U 52/2017 vp) todetaan, että Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea vastaa jäsenmaksusta momentilta 29.40.22 ja päättää jatkorahoituksesta käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. ESS ERICin kansalliseen toimintaan osallistuvien kansallisten toimijoiden eli yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tulee vastata kustannusten omavastuuosuudesta.

Eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen tutkimusinfrastruktuurin (ESS ERIC) perussäännön mukaan jäsenmaa voidaan erottaa tai sen äänioikeus ylimmässä päättävässä elimessä eli yleiskokouksessa voidaan keskeyttää, jos se laiminlyö kyselytutkimusten toteuttamisen kahdella peräkkäisellä kaksivuotiskaudella tai jäsenmaksun maksamisen kahtena peräkkäisenä varainhoitovuonna. Äänioikeus voidaan palauttaa, kun jäsenmaa on hoitanut velvoitteensa ESS ERICin yleiskokouksen hyväksymällä tavalla.

Eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen tutkimusinfrastruktuurin kansallisella isäntäorganisaatiolla, Turun yliopistolla, on mahdollista hakea jatkorahoitusta Suomen Akatemiasta keväällä 2026 avautuvassa tutkimusinfrastruktuureille suunnatussa rahoitushaussa. Hausta myönnettävän rahoituksen kausi alkaisi 1.1.2027.

Suomen Akatemian rahoitus perustuu kilpailuun ja hakemusten kansainväliseen vertaisarviointiin. Mikäli Suomen Akademia ei myönnä tutkimusinfrastruktuureille suunnattua rahoitusta Turun yliopistolle eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen kyselytutkimusten toteuttamista varten, tulisi näistä kyselytutkimuksista hyötyvien yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten pyrkiä keräämään kyselytutkimuksiin tarvittavat varat Turun yliopiston johdolla.

Mikäli eurooppalaisen sosiaalitutkimuksen kyselytutkimusten kansallista rahoitusta ei ole mahdollista varmistaa, on jatkossa tarpeen arvioida Suomen ESS ERIC -jäsenyyden tarkoituksenmukaisuutta.

Helsingissä 11.3.2026

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie